

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Палюха Віктора Валентиновича «Механізми реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах соціально-економічної трансформації», подану до захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 у Національному університеті цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Сучасні глобальні процеси безпосередньо впливають на трансформацію систем вищої освіти. Однією з таких змін, що відображають динаміку розвитку та стан суспільства, як у масштабі малих груп, так і держав, є зміни в системі вищої освіти, як одного з фундаментальних соціальних інститутів. Причинно-наслідковий зв'язок з економічним, соціальним, духовним та соціокультурним рівнем розвитку держави дозволяє розглядати систему освіти як базовий інструмент формування поведінкової моделі індивідуумів. За допомогою системи вищої освіти здійснюється трансляція культурного досвіду, що сприяє нагромадженню інтелектуального та духовного потенціалів. Але незважаючи на те, що, з одного боку, освіта як інститут у широкому розумінні несе цілком певні, «універсальні» функції незалежно від геополітичного контексту тієї чи іншої держави, з іншого боку – система освіти має відповідати практичним цілям та завданням конкретного суспільства, які знайшли своє відображення в Законах України «Про вищу освіту» та «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки», а також в «Стратегії розвитку освіти і науки до 2030 р».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер

0112U002587), що розроблялася в Національному університеті цивільного захисту України. Конкретно докторантом проаналізовано заходи удосконалення державного управління реформуванням закладів вищої освіти на прикладі ДСНС України.

***Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації***

Мета, що сформульована автором та логічно відображає суть роботи, полягає теоретико-методологічному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Обґрунтованими є такі пункти наукової новизни. Так вперше у дисертаційному дослідженні:

- розроблено концептуальну модель механізмів інноваційного розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах соціально-економічних трансформацій, яка ґрунтується на комплексному використанні інноваційного потенціалу інституціонального простору галузі, вдосконаленні механізмів інвестиційного забезпечення навчальної й науково-дослідної діяльності, посиленні наукоємності навчального процесу тощо.

- обґрунтовано правовий механізм державного управління стабілізацією кадрового корпусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, який, на відміну від нині діючого в Україні, передбачає додання до традиційних принципів державного управління професійною освітою об’єктивно необхідні закономірності функціонування закладів освіти зі специфічними умовами навчання, та принципів програмного управління і поєднання економічних і соціальних цілей, застосування нових методологічних підходів на основі узгодження управлінських потреб та інтересів об’єктів управління;

- структуровано методологічні основи підвищення ефективності державного управління закладами вищої освіти зі специфічними умовами

навчання, як процес підвищення ефективності освіти для зовнішніх запитів, застосуванням проектних методів, конкурсного виявлення й підтримки лідерів у сфері освіти, успішної реалізацією новітніх підходів на практиці, адресністю інструментів ресурсної підтримки й комплексним характером прийнятих рішень, що дозволить здійснити модернізацію закладів вищої освіти через удосконалення змісту й практики використання механізмів державного управління.

удосконалено:

- концептуальні підходи до напрямів підвищення дієвості механізмів реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що засновані на принципах взаємодії зовнішніх та внутрішніх ефектів і передбачають: моніторинг викликів зовнішнього та внутрішнього середовища в воєнний час, генерують ентропійні флуктуації; формування передумов для нарощення дослідницьких потужностей; переорієнтацію внутрішньої культури на інноваційне та наукове підприємництво; налагодження стратегічного партнерства з державними та закордонними виробничими компаніями;

- напрями впровадження міжнародного досвіду реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання через механізм державної підтримки інтеграції освітнього середовища України до європейського освітнього простору, який включає: виявлення освітніх розривів; напрями імплементації освітніх стандартів; моніторинг ринку праці; навчання викладачів й підготовку освітніх кадрів; сукупність організаційних, адміністративних, економічних, інформаційних заходів підтримки освіти;

- основні індикатори ефективності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах розвитку інформаційного суспільства, як цілісної системи принципів ефективного функціонування структур сучасної освіти, що включає принцип легітимності структур цифрової освіти, культурно-генеративний принцип, принцип узгодженості соціально-універсальної і особової орієнтацій цифровізації освіти, принцип суб'єктності технологій такого навчання, принцип професійної підготовки в структурах цифровізації освіти;

дістало подальшого розвитку:

– визначення факторів формування державної політики забезпечення безпеки туристичної галузі, що передбачає застосування комплексного підходу, згідно з яким їх вектор скореговують певні регулятори (суб'єкти цілеспрямованого впливу) шляхом реалізації низки заходів, різний характер яких відіграє роль одного з визначальних критеріїв поділу цих факторів на системні та позасистемні;

– сутність безпеки туристичної галузі як об'єкта державної політики з урахуванням категорії «інтереси», що передбачають створення безпечних умов для задоволення рекреаційних потреб, сталого розвитку туристичної індустрії тощо, для забезпечення якого обґрунтовано застосовувати уточнену структуру державно-правового інституту безпеки туризму;

– визначення напрямів удосконалення механізмів державної політики забезпечення безпеки туристичної галузі з метою зростання кількості в'їзного (іноземного) туризму та вирішення проблеми недостатнього інвестування в Україну великого іноземного туристичного бізнесу через створення спеціальних туристичних зон (кластерів) для стимулювання залучення інвестицій. У цій концепції спеціальних туристичних зон (кластерів) має бути передбачено: зниження (або звільнення на певний період) відповідних податків та зборів; можливості залучення спеціальних кредитів для реалізації інфраструктурних туристичних об'єктів; запровадження державної маркетингової, організаційно-консультаційної та інвестиційно-інноваційної підтримки в умовах, коли проєкт розвивається в комплексі, як курортна зона чи туристичний маршрут. При цьому відповідні стандарти надання туристичних, екскурсійних, лікувальних та інших послуг мають відповідати міжнародним та європейським стандартам розвитку туристичної галузі, що особливо актуально в умовах існуючих ризиків та викликів сьогодення та подальшої європейської інтеграції України.

Побудова дисертантом положень роботи на базі використання здобутків соціологічної, економічної думки, що відносяться як до минулого, так і сучасного періодів забезпечила достовірність і обґрунтованість цих положень. Доведення багатьох пропозицій і концептуальних положень до рівня їхнього практичного

запровадження, тобто переведення їх у ранг розробок, позитивні відгуки стосовно запровадження результатів дисертаційного дослідження – це є важливим доказом їхньої достовірності та обґрунтованості.

Дослідник робить слушний висновок, що ним вирішено актуальну наукову проблему, що полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах соціально-економічних трансформацій. Отримані у процесі дослідження результати підтверджують загальну методологію, покладену в його основу.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних наукових конгресах та науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення та отримані наукові результати дисертаційного дослідження відображено в 28 наукових працях, із них: 5 колективних монографій, 7 – статтях у виданнях які включені до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, 10 – статтях у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, а також 6 тезах матеріалів науково-практичних конференцій.

У наукових працях в повній мірі відзеркалено всі розділи рецензованої дисертації.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків і списку використаних джерел (330 найменувань). Загальний обсяг роботи – 407 сторінок, з них – 376 основного тексту що дозволило автору запропонувати ряд

наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення цієї значної кількості наукової літератури з даної проблематики.

Зміст реферату повністю відображає основні положення дисертаційної роботи, а висунуті висновки і практичні рекомендації роботи повністю відповідають меті та задачам дослідження. Зауважень, щодо оформлення реферату та його змісту немає, і він повністю відповідає існуючим вимогам.

В цілому дисертаційна робота та реферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймається.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури; в роботі органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та у процесі акредитації, ліцензування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, атестації працівників; у практичній роботі щодо створення програм розвитку галузі сил безпеки та оборони .

Практичне значення одержаних результатів забезпечується їх використанням у діяльності Хмельницької міської ради в рамках розробки Програми економічного і соціального розвитку Хмельницької міської територіальної громади на 2024 рік (розділ 4.3. Освіта, та розділ 5.2. Безпека та цивільний захист), а також Програми розвитку освіти Хмельницької міської територіальної громади на 2022-2026 роки (довідка впровадження №2955-29 від 13.11.2024).

Теоретичні та науково-прикладні пропозиції щодо вдосконалення підготовки фахівців в системі вищої освіти України використані в діяльності Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження №8090/0/211-24 від 11.11.2024) при розробці концептуальних засад комплексної програми розвитку гуманітарної сфери.

Проведений за результатами дослідження аналіз основних положень освітнього процесу та запропоновані теоретико-методологічні підходи до модернізації механізмів управління вищою освітою використано в діяльності Міністерства освіти і науки України(довідка про впровадження №003846 від 08.11.2024) та Державної служби України з надзвичайних ситуацій (довідка про впровадження № 04-238/13 від 4.11.2024).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. В дисертаційній роботі автор пропонує напрями підвищення дієвості механізмів реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, проте не зазначає, які з цих напрямів в практичній діяльності можуть бути більш результативними при реформуванні вищої освіти в Україні.

2. Автор наполягає на перспективності підвищення якості впровадження структурних моделей реформування закладів вищої освіти в умовах соціально-економічних трансформацій , але недостатньо обґрунтовує дане припущення.

3. У дисертаційній роботі присутнє поглиблене дослідження та вдосконалення правового механізму державного управління стабілізації кадрового корпусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, однак недостатньо розкрито особливості даного механізму для сфери вищої освіти з точки зору його ресурсних ознак.

4. Посилання на теоретичні напрацювання інших авторів в розділах власних досліджень та пропозицій є недоцільним (стор.177, 206, 302).

5. В роботі автор ставить завдання запропонувати комплекс заходів при визначення потреби у фінансових ресурсах реалізації реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, але не розкриває зазначене завдання в рефераті свого дисертаційного дослідження.

В той же час слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дисертації Палюха В.В.

Загальний висновок.

Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Палюха Віктора Валентиновича «Механізми реформування закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах соціально-економічної трансформації», відповідає вимогам МОН України, постанові Кабінету міністрів України “Про порядок присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук” від 17 листопада 2021 р. № 1197 а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв’язують конкретну наукову проблему, а її автор Палюх Віктор Валентинович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

професор кафедри управління та адміністрування
Запорізького національного університету,
доктор наук з державного управління, професор

Марина АЖАЖА

Підпис Марини Ажжаш

ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
Запорізький національний
університет .

